

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Maastricht, september '26

Perspectief voor het landelijk gebied

Het Beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied (PS, 24 mei 2024) en de hierbij behorende doelenboom vormen deze coalitieperiode het kompas voor onze inzet. Aan de doelenboom hebben we de voorwaarde verbonden dat het realiseren van doelen haalbaar en betaalbaar moet zijn; wijzigingen zijn aan de orde als beleid van de nieuwe regering hiertoe aanleiding geeft.

Blijvende prioriteit is nodig voor de grote uitdagingen waar het landelijk gebied van Limburg voor staat. De in gang gezette transitie vraagt de komende jaren majeure inzet van middelen en instrumenten om de landbouw te verduurzamen en toekomstperspectief te bieden, de natuur en de waterkwaliteit te verbeteren, stikstof- en broeikasgasemissies terug te dringen en verdroging en wateroverlast tegen te gaan.

Het Rijk kwam op 26 juni 2026 met een uitgebreid maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof. Het is duidelijk dat dit stevige pakket grote impact heeft, met name op agrarische ondernemers in Limburg, maar ook op het werkpakket van Provincie Limburg en op onze aanpak in het Limburgs Offensief Stikstof (LOS). Bij de uitwerking van het pakket wordt een grote rol toegedicht aan de provincies, onder meer bij de definitieve selectie, het vastleggen en het stellen van regels t.b.v. de zonering en als gebiedsregisseur bij een groot deel van de gebiedsprocessen. In het tweede deel van 2026 zal zowel een verdiepende analyse van de impact van het pakket op Limburg, alsook de gezamenlijke uitwerking van de maatregelen de nodige tijd en aandacht vragen en richting geven aan de werkzaamheden in 2027.

Onze ambitie om aan de slag te gaan met de uitdagingen en de door ons gestelde opgaven in het landelijk gebied is onverminderd. We gaan door met het uitvoering geven aan de opgaven met de beschikbare rijksmiddelen en eigen middelen. De reguliere wettelijke taken voeren wij conform plan uit. Tevens geven wij invulling aan de door PS aangenomen moties. Met het Rijk worden nieuwe afspraken voorbereid over de financiering van het natuurbeleid na 2027. Waar tussentijds nieuwe taken bij de Provincie worden belegd, zoals recent voor natuurbrandpreventie, is beschikbaarheid van bijbehorende rijksmiddelen het uitgangspunt.

Blijvend zetten wij ons in voor de leefbaarheid van het landelijk gebied en het behoud van het unieke Limburgse landschap. Daarnaast geven wij uitvoering aan het Aanvalsplan Waterkwaliteit, het plan Bodemvitalisering Limburg, participeren wij in hoogwaterbeschermingsprojecten en stimuleren wij initiatieven op het gebied van natuur en landschap die het bereiken van de hierbij gestelde doelen ondersteunen. Met dit alles willen wij bijdragen aan perspectief voor het landelijk gebied, voldoen aan (inter)nationale verplichtingen en weer houdbare vergunningen verlenen voor nieuwe (economische) ontwikkelingen in Limburg. Via het programma WRL (Waterveiligheid en Ruimte Limburg) werkt de Provincie samen met het Waterschap Limburg en de Limburgse gemeenten aan een klimaatrobuust watersysteem dat bestand is tegen weersextremen. Door middel van aanpassingen in het watersysteem en in de ruimtelijke ordening is het mogelijk om de kans op overstromingen, zoals we die in de zomer van 2021 hebben ervaren, te verkleinen.

Perspectief en verduurzaming van de landbouw en aandacht voor voedselzekerheid krijgt onder meer invulling via de Blijversaanpak, die centraal staat bij de ontwikkeling van de landbouw in het landelijk gebied. Dit is in deze begroting opgenomen in Programma 3 Werken aan een toekomstbestendige economie. Wij zetten in op agrarisch natuurbeheer, de legalisatie van de PAS-melders en op een extra impuls in natuur-, landschap- en waterherstel.

Onze beleidskaders

Het Beleidskader [Perspectief voor het Landelijk gebied](#) is op 24 mei 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 1 'Perspectief voor het landelijk gebied' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt' uitgevoerd.

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Daarnaast zijn diverse beleidskaders, programma's en uitvoeringsplannen opgesteld die samen richting geven aan de ambities uit het coalitieakkoord;

- [Provinciale omgevingsvisie](#)
- [Provinciale omgevingsverordening](#)
- [Provinciaal Waterprogramma 2022-2027](#)
- [Natuurprogramma 2023-2030](#)
- [Limburgse aanpak bossen](#)
- [Plan van aanpak invasieve exoten](#)
- [Programma Landschap 2023-2026](#)
- [Plan Bodemvitalisering Limburg \(Gezond fundament; Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer\)](#)

Wat willen we bereiken?

1.1. Natuur en landschap

Ten aanzien van Natuur en Landschap streven wij deze statenperiode de volgende doelstellingen na:

- We hebben de kwaliteit van het Limburgse landschap versterkt, en daarmee ook de leefbaarheid van het landelijk gebied zowel voor de mens als de natuur.
- In 2027 is de bescherming van en de staat van instandhouding ten gunste van biotopen en leefgebieden van dieren en planten verbeterd.
- In 2027 is uitstoot van broeikasgassen en ammoniak door de landbouw in Limburg verminderd.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het najaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2026.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna

Omschrijving

Onze inspanningen zijn erop gericht de biodiversiteit in Limburg in stand te houden en waar mogelijk te versterken. Vanuit onze wettelijke taken en gemaakte afspraken, zetten we in op behoud en herstel van habitattypen en leefgebieden van planten en dieren.

Naar verwachting zal in toekomstige Rijksplannen inzichtelijk worden hoeveel middelen beschikbaar komen om te werken aan de herstelopgave natuur en de stikstofopgave. Daarnaast zijn vanuit de SPUK Natuur 2 financiële middelen beschikbaar voor Limburg. Binnen de beschikbare middelen wordt doorgewerkt aan de wettelijke opgaven en doelstellingen van het coalitieakkoord op het gebied van natuur en stikstof. Maatregelen voor natuurherstel worden uitgevoerd, gebruik makend van onder meer de eigen provinciale middelen en van de Specifieke uitkeringen voor natuur. Naast de doorontwikkeling van onze gebiedsgerichte aanpak richten we ook (beleids)instrumenten in om te komen tot een geborgde daling van de stikstofemissie.

De Provincie Limburg staat voor het realiseren en beheren van een robuust Natuurnetwerk Limburg (NNL) van goede kwaliteit. Conform het beleidskader is in 2027 ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (Natuurpact 2013) 1.270 ha natuur ingericht – waarvoor op 990 ha nog functieverandering nodig is. Onze versterkte inzet is erop gericht om hieraan, binnen de gestelde randvoorwaarden, zoveel als mogelijk invulling te geven. Het beheer van de Limburgse natuurgebieden wordt kwalitatief en kwantitatief versterkt en wij verlenen subsidies die nodig zijn voor afwaardering, inrichting, natuurherstel en (agrarisch) natuurbeheer. Ook wordt ingezet op het verwerven van gronden om te ruilen of gebiedsprocessen te faciliteren.

In 2026 is gewerkt aan actuele beheerplannen voor de Limburgse Natura2000-gebieden en aan de evaluatie van de beheerplannen waarvan de looptijd is verstreken. Limburg heeft met 24 Natura2000 gebieden een bovengemiddeld grote opgave; Natura2000 maatregelen worden met de begrote provinciale middelen uitgevoerd. De doelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) buiten N2000 gebieden worden geconcretiseerd en ecologische verbindingzones geïnventariseerd. Wij ondersteunen initiatieven die bijdragen aan VHR doelbereik, vergroting van het areaal en revitalisering van de Limburgse bossen. Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar gesteld zijn, is in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de groene opgaven 30% VHR en vergroting van het areaal en revitalisering van bossen. Wij ondersteunen bedreigde diersoorten actief en passief (c.q. reagerend op maatschappelijke initiatieven) en zorgen voor behoud van beschermde natuurwaarden. Hiertoe worden subsidies en opdrachten verleend.

Als bevoegd gezag, op grond van de Omgevingswet, verleent de Provincie Limburg ontheffingen en vergunningen, monitort, houdt toezicht en handhaaft waar nodig. Instrumenten worden ontwikkeld die adequate uitvoering mogelijk maken.

Het goed samenleven van mens en natuur wordt verbeterd door versterking van het faunabeheer. Wij verlenen subsidies en opdrachten voor preventieve maatregelen om schade te voorkomen en voor het verwijderen van exoten. Tevens wordt het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur verbeterd, zodat beschikbare middelen voor natuur effectief worden ingezet (natuurmonitoring).

Door participatie in (inter)nationaal beleidsoverleg worden de Limburgse belangen behartigd.

Kansen om natuurdoelen (natuurinclusief) te realiseren in verbinding met opgaven in andere sectoren worden benut. Dit betreft onder meer de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels. Om te komen tot een natuurinclusieve samenleving wordt ingezet op een natuurlijke aanpak van maatschappelijke opgaven, zodat ook vanuit andere opgaven wordt bijgedragen aan de realisatie van natuurdoelen. Zo stimuleren we meervoudig doelbereik van de financiële middelen die voor deze opgaven beschikbaar zijn. Kansen dienen zich aan op het gebied van leefbaarheid (leefbaarheidsfonds), klimaat en energie (pré-soortenmanagementplannen genoemd in het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt'), de woonopgave, natuurinclusieve landbouw, landschapsontwikkeling en de programmatische aanpak van de opgaven in het landelijk gebied.

De aanvullende intensiveringsmiddelen (€ 2,00 mln.) die door Provinciale Staten ter beschikking zijn gesteld, worden benut voor het ondersteunen van initiatieven en projecten op het gebied van natuur en landschap die maatschappelijk draagvlak hebben en die invulling geven aan de in het beleidskader vastgestelde doelstellingen.

Rol Provincie: *bevoegd gezag, subsidiënt, partner, toetser, procesmanager, ondersteuner*

Kwaliteit

In 2027 zijn we volop bezig met de uitwerking van beleidsvoornemens op stikstofbeleid en natuurherstel en -beheer naar aanleiding van de beleidsvoornemens die de Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof op 26 juni 2026 presenteerde. Onderwerpen als zonering en de onderbouwing van additionaliteit vragen nadrukkelijke aandacht.

Daarnaast continueren we onze wettelijke taken gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van natuurbeleid. Het areaal Natuurnetwerk wordt uitgebreid en er wordt gewerkt aan herstel, inrichting en beheer van deze natuur. Beheerplannen en natuurdoelanalyses worden opgesteld. In het verlengde hiervan worden onderzoeken uitgevoerd naar de benodigde aanvullende herstelmaatregelen en voeren we natuurmonitoring uit.

De balans tussen mensen en de natuur wordt verbeterd door de provinciale taken op het gebied van faunabeheer uit te voeren. Dat gebeurt onder meer door subsidies te geven en opdrachten uit te voeren, bij bepaalde gevallen van schade door wilde dieren. De Faunabeheerplannen 2020-2026 dienen geactualiseerd te worden en onderliggende vergunningen afgegeven. Dit heeft op onderdelen vertraging opgelopen waardoor we in 2027 een inhaalslag moeten doen. Ook worden maatregelen getroffen om oplopende kosten inzake tegemoetkoming faunaschade te beperken. Onder andere steken we tijd in preventie, voorlichting en gebiedsgesprekken tussen jagers en boeren; hiertoe is een veldmedewerker aangetrokken die plaatselijk kan vaststellen welke preventie en bestrijding passend is.

De bestrijding van invasieve exoten krijgt aandacht via het Landelijk Aanvalsplan Exoten en de daarbij behorende rijksmiddelen. De beheersopgave voor de Aziatische hoornaar wordt steeds meer uitgevoerd samen met gemeenten en terreineigenaren; een ontwikkeling die in 2026 in gang is gezet. Het in 2026 vastgestelde Wasbeerbeleid 2027-2030 wordt in 2027 in uitvoering gebracht.

In september 2026 was het eerste concept herstelplan in het kader van de Europese Natuurherstelverordening van het Rijk gereed. Op basis van feedback van de EU én inbreng van de provincies via een extra consultatieronde voor mede-overheden in mei 2027 wordt dit concept plan uitgewerkt tot een definitief plan per september 2027.

Samen met het Rijk en de andere 11 provincies werken we ook in 2027 door aan verbetering van de natuurmonitoring en natuurinclusief bouwen.

De bossenmakelaar heeft in 2026 15 kansrijke locaties in beeld gebracht waar grondeigenaren nadenken over een andere invulling van hun grond en waar bos een passende invulling kan zijn. Hiervoor is een subsidieregeling voor de aanleg van nieuw bos met bijbehorend uitvoeringsproces uitgewerkt. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor de inzet van de decentralisatie uitkering voor bosrevitalisering. In 2027 verschuift de nadruk naar de uitvoering van beide regelingen én het begeleiden van initiatiefnemers naar concrete bosrealisaties.

Vanuit de extra middelen voor Natuur en Landschap worden projecten en initiatieven ondersteund en opgezet die maatschappelijk draagvlak hebben. Met jagers, burgers, gemeenten, terreinbeherende organisaties werken we aan meer vergroening, natuur en biodiversiteit buiten N2000-gebieden, en binnen dorpen en steden. Het laatste restant van de verkregen extra middelen van € 2,00 mln., is eind 2026 toegekend aan capaciteit voor de actualisatie van Faunabeheerplannen (€ 0,09 mn.). In oktober 2026 is de Limburgse Toolbox Biodiversiteit geïntroduceerd voor Limburgse gemeenten; dit wordt ondersteund met een kennisplatform en enkele informerende bijeenkomsten die gedurende 2027 zullen plaatsvinden.

Tijd

Leidend voor de provinciale inzet zijn de doelstellingen zoals deze zijn geformuleerd in de doelenboom bij het beleidskader Perspectief voor het Landelijk Gebied:

- In 2027 is ter completering van het Natuurnetwerk Limburg NNL (Natuurpact 2013) 1.270 ha natuur ingericht – waarvoor op 990 ha nog functieverandering nodig is.
- Mits hiertoe voldoende middelen door het Rijk beschikbaar gesteld zijn, hebben we in 2027 met initiatieven van onderop een betekenisvolle bijdrage geleverd aan de groene opgaven 30% VHR en vergroting areaal en revitalisering bossen.
- Het beheer van de Limburgse gebieden is kwalitatief en kwantitatief versterkt.
- Limburg heeft met 24 Natura2000-gebieden een bovengemiddeld grote opgave; Natura2000 maatregelen zijn uitgevoerd.
- Kansen zijn benut om natuurdoelen (natuurinclusief) te realiseren in verbinding met opgaven in andere sectoren, waaronder de natuurinclusieve isolatie van gebouwen met het oog op vleermuizen en vogels.
- Het goed samenleven van mens en natuur is verbeterd door de versterking van het faunabeheer.
- We verbeteren het inzicht in de staat van instandhouding van de natuur, zodat middelen effectief kunnen worden ingezet.
- We hebben in 2027 een deel van de emissiereductie van 3 KtonNH₃/jr en 0,3Mton CO₂ eq/jr teruggebracht, met name door generiek rijksbeleid en de piekbelastersaanpak. De aanvullende aanpak door de Provincie heeft geleid tot vermindering van lokale deposities op N2000-gebieden en tot daling van de emissie van broeikasgassen.

De beoogde resultaten voor 2027 dragen hieraan bij. De voortgang op deze doelen is te vinden in de P&C Beleidsmonitor.

Eind 2024 is geconstateerd dat de voortgang met betrekking tot de eerste doelstelling ('ontwikkelopgave') nog onvoldoende was. Hierop is begin 2025 een pakket aan maatregelen gedefinieerd en deze zijn in uitvoering. Deze inspanningen lopen in 2027 door.

Eind 2024 is geconstateerd dat de voortgang van de emissiereductie nog onvoldoende was. Vanaf 2025 is daarom, waar mogelijk, provinciaal bijgestuurd via het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) en door middel van lobby richting het IPO en het Rijk. De ministeriële Taskforce Landbouw, Stikstof en Natuur heeft op 26 juni 2026 een pakket gepresenteerd dat momenteel met mede-overheden verder uitgewerkt wordt.

Geld

Het budget voor product 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna bedraagt € 46,03 mln. Dit bestaat uit € 40,61 aan reguliere middelen en € 5,42 aan personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral ingezet voor de continuering van wettelijke taken op het gebied van natuur, natuurbescherming en natuurmonitoring, aanpak van exoten, Natura2000 maatregelen, soortenbescherming, exploitatiesubsidies en organisatiekosten.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' en de wettelijke taken voor natuur, biodiversiteit en fauna zijn in deze begroting voor 2027 de volgende aanvullende lasten opgenomen:

- € 0,04 mln. structureel voor Passieve Soortenbescherming (voorkomen dat het slechter gaat met beschermde planten en dieren in reactie op maatschappelijke initiatieven). Dit bedrag is nodig voor het invullen van kennislagunes die door het verloop/pensionering van personeel zijn ontstaan. Er is een toenemend aantal burgervragen en juridische procedures worden gemakkelijker opgestart. Om ons hiertegen te bewapenen zijn middelen nodig om extern advies in te winnen. (GS-besluit 19-05-2026).
- € 0,10 mln. voor de jaren 2027 en 2028 respectievelijk € 0,05 mln. per jaar voor het project 'Jagers in het Groen' van de Stichting Servicebureau Wildbeheereenheden. (GS-besluit 14-04-2026).

Deze bedragen worden gedekt uit het begrotingsresultaat 2027.

1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied

Omschrijving

We werken aan een toekomstbestendig landelijk gebied, door de balans te herstellen tussen de draagkracht van natuur, bodem en water en anderzijds het economisch gebruik ervan. Het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) is een belangrijke stap naar een geborgde aanpak voor stikstofreductie en natuurherstel. Deze koers wordt ook in 2027 voortgezet, waarbij financiële middelen en instrumenten van de Provincie in samenhang worden ingezet. Nauwere samenwerkingen met gebiedspartners, ondernemers, terreineigenaren en belangenorganisaties vormen de basis voor de uitvoering. De ontwikkelingen en maatregelen zullen in regionale en lokale samenhang met elkaar worden opgepakt. We pakken de regie op gebiedsprocessen en -projecten en intensiveren de uitvoering. Op deze wijze ambiëren we ontwikkelingen (vergunningverlening) weer mogelijk te gaan maken met perspectief voor ondernemers, door de natuur te beschermen en te herstellen.

Het Rijk heeft in juni 2026 op nationaal niveau een stevig pakket van maatregelen vastgesteld. Het gaat daarbij om emissiereductie, ondersteuning van transitie van landbouwbedrijven, zonering rondom kwetsbare gebieden, natuurherstel en vergunningverlening. Daartoe wordt onder andere wet- en regelgeving aangepast. Dit Rijkspakket versterkt daarmee ook onze aanpak.

Voor de uitvoering van de gebiedsgerichte opgaven stelt het Rijk aanvullende randvoorwaarden in de vorm van langjarige middelen en instrumenten beschikbaar. Een toekomstbestendig landelijk gebied is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincie en regionale partners. Het doelbereik in het LOS is daarbij leidend.

We richten ons op drie resultaten uit het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en daaraan gekoppeld drie actielijnen die uitvoering gaan geven aan een integrale aanpak in het landelijk gebied.

- In 2027 hebben we groene opgaven, lokale stikstofmaatregelen en lokale hydrologische maatregelen zoveel mogelijk gestapeld laten landen in bestaande zones van de POVI, waaronder vooral de groenblauwe mantel. Hierdoor is het ruimtebeslag beperkt.
- Maatregelen zijn afgestemd met de waterveiligheidsopgave uit het WRL.
- De zonering is zoveel mogelijk via de gebiedsprocessen nader uitgewerkt in het LOS (voorheen LPLG) en definitief verankerd in een herziening van de POVI en de omgevingsverordening.

Met het LOS nemen we onze eigen verantwoordelijkheid. In 2027 gaan we verder met de in gang gezette uitvoering van generieke maatregelen, zoals regelingen en SPUK's. Daarnaast vertalen we in 2027 onderdelen uit het Programma LOS (waarin aangegeven is dat wij regie voeren op een geborgde aanpak) naar regels in de (volgende) aanpassing van de Omgevingsverordening Limburg in 2027. Dit doen we onder meer op basis van onderzoeken en gebaseerd op adviezen van onder andere de Ecologische Autoriteit als ook de Landsadvocaat welk de basis zijn van een geborgd samenhangend pakket van maatregelen. Hiermee is de basis gelegd om de vergunningverlening weer van het slot te halen.

Tevens gaan we buiten verder met de gebiedsgerichte aanpak. Naast een basisinzet voor alle Natura2000-gebieden, vindt extra inzet plaats op de 4 focusgebieden. We zijn gestart met beschikbare middelen uit SPUK's om versnelling aan te brengen, ook in de realisatie van de ontwikkelopgave. Conform motie 3311 'Alleen ga je sneller, samen kom je verder' maken we een doorkijk naar een (gebiedsgerichte) aanpak in andere gebieden. Ten behoeve van de verdere uitwerking van de gebiedsaanpak zijn structurele middelen nodig. De inzet van boeren in gebiedsprocessen, de inhoudelijke en procesmatige ondersteuning en het in beeld brengen van de sociaal maatschappelijke impact vragen (langjarig) om inzet van financiële middelen.

De uitvoering van het Natuurprogramma loopt door, waaronder de realisatie van het natuurnetwerk in Limburg (de Ontwikkelopgave), het Landschapsprogramma en het Programma Water.

De activiteiten richten zich op de realisatie van opgaves in het landelijk gebied. Het gaat dan om natuurherstelmaatregelen (zowel uitbreiding van hectares als ook kwalitatieve maatregelen in de vorm van inrichting en (cyclisch) beheer en uitvoering van de bossenstrategie), het herstel van het hydrologische systeem om te kunnen voldoen aan KRW-normen en het terugdringen van de stikstof-uitstoot.

Rol Provincie: *subsidiënt, partner, toetser, procesmanager*

Kwaliteit

In 2027 wordt via het LOS:

1. Verder uitvoering gegeven aan diverse generieke rijksregelingen die we zoveel als mogelijk richten op de focusgebieden in het kader van het LOS (onder andere Regeling specifieke uitkering Programma Natuur en Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties);
2. Regie gevoerd en gebiedsprocessen en -projecten in de 4 focusgebieden gefaciliteerd;
3. Een doorkijk gemaakt naar de aanpak in de overige N2000-gebieden
4. Beleidsinstrumentarium ontwikkeld (stikstof, buitenland en vergunningen);
5. Een monitoringsplan geïmplementeerd en ingericht;
6. Fondsen geworven.

Ad 1. Via de toegekende rijksmiddelen geven we uitvoering aan rijksregelingen (o.a. Regeling Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging (MGB), Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk Gebied). Deze regelingen zijn met name gericht op stikstofreductie via het leveren van maatwerk. Dit kan de komende jaren leiden tot een aantal vrijwillige bedrijfsbeëindigingen. De daarmee ontstane stikstofruimte kan mogelijk deels ingezet worden voor de legalisatie van PAS-melders. Daarnaast zetten we in op herstel van de natuur via de SPUK Natuur 2 zowel binnen als buiten Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Ad 2 en 3. In gebiedsprocessen en projecten brengen we in de 4 focusgebieden van het LOS (De Peel, Maasduinen, Sarsven en de Banen en Geuldal/ Mergelland) diverse partijen samen om via een integrale afweging te komen tot doelrealisatie. We faciliteren de processen met beschikbare capaciteit, middelen (o.a. de verwachte NOVEX-middelen) en instrumenten. We komen met een aanpak voor de overige N2000-gebieden.

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Ad 4. We ontwikkelen 'stikstof'-beleid en nieuwe instrumenten en zullen dit, waar nodig, ook extern laten toetsen. Tevens worden onze contacten met de buurlanden geïntensiveerd ten aanzien van bijvoorbeeld hun stikstofbeleid, vergunningverlening en monitoring. Daarnaast maken we een plan van aanpak ten aanzien van vergunningverlening van zowel liggende als nieuwe aanvragen.

Ad 5. Het monitoren van de resultaten van het LOS (en aan de hand van de monitoringsresultaten eventueel bijsturen) is een wezenlijk onderdeel om van een geborgde aanpak te kunnen spreken. In 2027 zal deze monitoring verder georganiseerd en geïmplementeerd worden.

Ad 6. We zetten in op samenwerkingsafspraken met het Rijk en benutten kansen om zoveel als mogelijk middelen uit de kamerbrief van 27 juni 2026 en eventuele regelingen naar Limburg te halen en in projecten weg te zetten om de aangescherpte doelstellingen, genoemd in de kamerbrief, te realiseren.

Op 26 juni 2026 is bij de behandeling van de voorjaarsrapportage 2026 de motie 3311 'Alleen ga je sneller, samen kom je verder' ingediend. Via een separaat statenvoorstel wordt dit in de PS vergadering van 13 november 2026 voorgelegd.

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een langlopend proces dat loopt tot en met 2035.

De meest urgente doelen en opgaven zijn:

- Het voorkomen van verslechtering en het bevorderen van de gunstige staat van instandhouding van de natuur in N2000-gebieden (wettelijke verplichting);
- Het realiseren van de ontwikkelopgave natuur (2027);
- De kwaliteits- en kwantiteitsdoelen voor grond- en oppervlaktewater (2027) behalen.
- Eind 2024 is geconstateerd dat de voortgang in de 'ontwikkelopgave' nog onvoldoende was. Het vervolgens gedefinieerde pakket aan maatregelen is in uitvoering en loopt in 2027 door.

Geld

Het budget voor product 1.1.2. Limburgs programma Landelijk gebied bedraagt € 37,11 mln. Dit bestaat uit € 34,17 aan reguliere middelen en € 2,94 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral ingezet voor natuurherstel, stikstofreductie, verduurzaming water- en bodembeheer, Natura2000 beheermaatregelen en gebiedsgerichte samenwerking en ondersteuning.

1.1.3. Landschap

Omschrijving

In 2027 blijven we ons in het landelijk gebied inzetten op het versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten en de leefbaarheid. We richten ons op de vijf resultaten uit het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied en de daaraan gekoppelde vier actielijnen die uitvoering gaan geven aan de verbetering van het landschap:

- De groenblauwe dooradering neemt in 2027 toe door de vrijwillige aanleg van groen-blauwe elementen in het buitengebied, zoals heggen, hagen, bomen en poelen, ondersteund met passende subsidieregelingen (zoals het GLB-NSP, ANLb, de subsidieregeling landschapselementen en de Propositie Heuvelland). Tevens leggen we elementen aan op gronden in Provinciaal eigendom. Daarmee dragen we niet alleen bij aan meer groenblauwe dooradering, maar ook aan biodiversiteit, waterveiligheid, en het verdienvermogen van agrariërs (doelstapeling).
- Door de uitvoering van onder meer LOS, WRL en het Hoogwaterveiligheidsprogramma Maasvallei is de kwaliteit van het landschap verbeterd.
We werken mee aan de uitvoering van bovenstaande programma's.
- In 2027 is het Steunpunt Landschapsbeheer Limburg een centrale speler in de ondersteuning van vrijwillige landschapsinitiatieven. Tevens is het aantal inwoners (vrijwilligers, agrariërs, etc.) dat betrokken is bij beheer, onderhoud en kennisdeling over het landschap substantieel vergroot. We ondersteunen initiatieven en organisaties die gericht zijn op educatie over natuur en landschap, voor zowel kinderen als voor volwassenen. Ook via de nationale parken en Grensparken ondersteunen we initiatieven die gericht zijn op educatie over natuur en landschap. Vanuit het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren wij voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol.
- De nationale parken en (grens)parken in Limburg hebben in verbinding met hun omgeving een aantoonbare substantiële bijdrage geleverd aan de bescherming, ontwikkeling en beleving van Limburgse natuur en landschap.
De nationale parken de Groote Peel, Nationaal Park de Maasduinen en Nationaal Park de Meinweg werken met de omliggende gebieden en relevante gebiedspartners aan een transitie. Voorts bevorderen we de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensoverschrijdende parken.

Kwaliteit

De initiatieven voor de groenblauwe dooradering (GBDA) van het landschap worden ondersteund door:

- Het stimuleren van de aanleg en het beheer van groenblauwe dooradering middels de Nadere subsidieregels landschapselementen;
- In 2025 zijn we gestart met het Landschapselementenregister, waarmee een actueler en gedetailleerder inzicht wordt verkregen in de aanwezigheid van groenblauwe dooradering en landschapselementen in Limburg. De gegevens worden elk half jaar bijgewerkt met de meest recente data voor een betrouwbaar monitoringsproces. De ligging van graften wordt in 2027 nader onderzocht en toegevoegd aan het register;
- Verder zal een impuls worden gegeven aan de groenblauwe dooradering door middel van de middelen voor agrarisch natuurbeheer.

We ondersteunen het project Zoem Zone Limburg van de Natuur en Milieufederatie Limburg t.b.v. bestuivende insecten. We onderzoeken op welke wijze bestaande/ toekomstige instrumenten voor grondeigenaren passend zijn om in te zetten om het leefgebied voor bestuivers te versterken.

Het landschap en de ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt via de grote programma's en via onderstaande initiatieven:

- Het Steunpunt Landschapsbeheer ontvangt jaarlijks een structurele exploitatiesubsidie. Financiering vindt plaats vanuit de middelen voor landschapsbeheer. Hierdoor wordt vormgegeven aan de uitvoeringskracht van het landschapsbeheer, met de inzet en facilitering van vrijwilligers.
- We ondersteunen initiatieven en organisaties die zich richten op natuureducatie en landschapsbeleving voor zowel kinderen als volwassenen. De Natuur- en Milieufederatie Limburg, het Limburgs Landschap, het Natuurhistorisch Genootschap en IVN ontvangen hiervoor een exploitatiesubsidie.
- Via het Europees programma LEADER (onderdeel van het GLB-NSP) stimuleren we voor Zuid-Limburg en Weerterland initiatieven - van lokale gemeenschappen - die bijdragen aan het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en de leefomgeving. Daarbij spelen natuur, landschap en cultuurhistorie een belangrijke rol. Aanvragen voor projecten voor beide gebieden kunnen worden ingediend tot en met 2027, tenzij budgetten eerder zijn uitgeput.

Nationale Parken en Grensparken worden ondersteund:

Het Rijk heeft € 0,19 mln. per jaar voor de periode 2027-2030 beschikbaar gesteld voor de nationale parken De Groote Peel, De Meinweg en De Maasduinen. Tevens hebben we per nationaal park € 0,10 mln. cofinanciering per jaar gereserveerd voor dezelfde periode (DOC-00859287). We voeren momenteel gesprekken met de nationale parken ter voorbereiding op de subsidiebeschikkingen voor de periode 2027-2030. Voorts bevorderen we de samenwerking ten behoeve van natuur, landschap en vrijetijdseconomie voor de grensparken. Financiering voor het (Grens)park KempenBroek voor de periode 2027 en verder wordt nog nader onderzocht. Voor het Drielandenpark en het Rivierpark Maasvallei kent onze financiële ondersteuning een tijdspad tot en met 2027 en voor het Grenzeloos Bocageland tot en met 2029. De financiële ondersteuning voor Maas-Swalm-Nette heeft een tijdspad tot en met 2030.

Tijd

De transitie van het landelijk gebied is een proces dat loopt tot en met 2035. Vanuit de nationale en provinciale opgaven en tijdstermijnen rond natuur, water, landbouw en landschap worden in synergie met de grote programma's zoals het LOS en WRL de Limburgse landschappelijke (kern)kwaliteiten versterkt. De samenwerking en cofinanciering van de nationale parken en grensparken voeren we conform planning uit. Maar ook de ondersteuning aan Steunpunt Landschapsbeheer en initiatieven voor GBDA voeren we conform planning uit. Wij ondersteunen het EU-programma LEADER (Zuid-Limburg en Weerterland). Voor wat betreft het budget voor landschapsbeheer voeren we inventarisaties uit op onze eigen natuurpercelen, met prioriteit voor de natuurcompensatiepercelen. Voor deze laatste categorie is separaat budget beschikbaar. De verwachting is dat deze inventarisaties in 2027 zijn afgerond en dat daarna de maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

Geld

Het budget voor product 1.1.3. Landschap bedraagt € 5,49 mln. Dit bestaat uit € 4,13 aan reguliere middelen en € 1,36 aan personeelskosten. De middelen worden ingezet voor landschapsbeheer, de ondersteuning van nationale parken en grensparken, ondersteuning voor natuurbrandpreventie en voor het uitvoeren van achterstallig beheer en onderhoud provinciale gronden.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' zijn in deze begroting voor 2027 de volgende aanvullende lasten opgenomen:

- € 0,37 mln. voor de jaren 2027-2030 voor de financiering van de exploitatie van Grenspark Maas-Swalm-Nette. Waarvan € 0,07 mln. is geraamd voor 2027. De rest van de middelen zijn verdeeld over de jaren 2028 t/m 2030. Dekking van deze middelen komt ten laste van het begrotingsresultaat 2027-2030.

Wat willen we bereiken?

1.3. Water

Voor het thema Water is het streven in deze coalitieperiode gericht op het realiseren van een duurzaam, robuust en ecologisch gezond watersysteem, dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water van verbeterde kwaliteit.

De Provincie Limburg wil aantoonbare stappen blijven zetten om de waterkwaliteit in Limburg te verbeteren en de doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) dichterbij te brengen. We willen zorgen voor voldoende bronnen voor ons drinkwater nu en in de toekomst en willen de gevolgen van droogte in Limburg terugdringen door veerkrachtige watersystemen te ontwikkelen. Het is ons streven om de waterveiligheid van het gehele Limburgse watersysteem te verbeteren en de kans op overstromingen van huizen en bedrijven zo klein mogelijk te maken.

In het kader van hoogwaterveiligheid werken we met het Rijk en het Waterschap samen om ervoor te zorgen dat uiterlijk in 2050 alle primaire keringen langs de Maas aan de wettelijke norm voldoen van de Waterwet. Hoewel de waterveiligheidsopgave van de Maas de verantwoordelijkheid is van het Rijk en het Waterschap, participeren wij als Provincie, naast de gemeenten, in veel gevallen ook in deze hoogwaterbeschermingsprojecten met als doel om de ruimtelijke kwaliteit in de projectgebieden te verbeteren. Ons werk is erop gericht dat de Limburgse Maasvallei een aantrekkelijk woon-, werk-, recreatie- en leefgebied is en blijft, mét een toekomstbestendige bescherming tegen hoogwater.

In het programma 'Samen naar een waterrobuust Limburg' resteert van de Provinciale bijdrage van € 50 mln. nog € 10 mln. die nog niet is toebedeeld aan een van beide programma's HWBP (1.3.2.) of WRL (1.3.4.). In de Voorjaarsrapportage 2026 werd verwezen naar een mogelijke financiële deelname in de toekomstige integrale aanpak Maas-Roer (omgeving Roermond). De intentie om bij te dragen zal nader worden onderzocht. In de eerste helft van 2027 kan hier naar verwachting een besluit over worden genomen.

Het hoogwaterproject Ruimte voor de Maas bij Oeffelt heeft afgelopen jaar vertraging opgelopen en bij het project Lob van Gennep speelt een voorfinancieringsopgave. Dit heeft geleid tot een vraag voor extra middelen aan alle projectpartners om respectievelijk de vertragingskosten te kunnen dekken (Oeffelt) en de rentelasten te kunnen financieren (Lob van Gennep). Op 28 augustus 2026 is het betreffende statenvoorstel in de commissie Leefomgeving behandeld en op 25 september zal de behandeling in de Provinciale Statenvergadering plaatsvinden.

Om het bovenstaande te bereiken streven we deze collegeperiode ten aanzien van Water de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is er een duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem dat beter kan omgaan met wateroverlast en droogte en dat voorziet in voldoende water en verbeterde kwaliteit.
- In 2027 zijn diverse dijkverbeteringsprojecten inclusief ruimtelijke opgaven in uitvoering.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het najaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2026.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem

Omschrijving

We dragen zorg voor een meer duurzaam en robuust en ecologisch gezond watersysteem, dat kan omgaan met droogte en wateroverlast en dat voorziet in voldoende water en verbeterde waterkwaliteit. Daarvoor geeft de Provincie Limburg samen met het Waterschap Limburg invulling en uitvoering aan het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 en houdt in het ruimtelijk beleid rekening met water en bodem.

Kwaliteit

We verbeteren de waterkwaliteit in onze beken en het grondwater om te voorzien in schoon en voldoende water voor natuur, landbouw, industrie en drinkwater, waarmee binnen onze bevoegdheden, uitvoering wordt gegeven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW vraagt om uiterlijk in 2027 maatregelen te nemen om aan de waterkwaliteitsdoelen van deze richtlijn te voldoen. Maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren zoals de herinrichting van beken, het realiseren van vistrappen, de verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het verminderen van riooloverstorten worden door het waterschap en de gemeenten voortgezet teneinde deze maatregelen in 2027 genomen te hebben.

De huidige inzet leidt niet overal tot het beoogde doelbereik. Met name rijksmaatregelen voor nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en chemische stoffen zullen eind 2027 nog onvoldoende effect hebben. Ook zal de belasting uit onze buurlanden dan nog te hoog zijn. De Provincie zet daarom in op het leveren van een maximale bijdrage om het bereiken van de doelen dichterbij te brengen. Daarvoor is uitwerking gegeven aan het 'Aanvalsplan waterkwaliteit'. Dit aanvalsplan richt zich op die onderdelen waar wij als Provincie het verschil kunnen maken of waar we vanuit onze positie een relevante bijdrage kunnen leveren.

We zorgen voor een goede en actuele bescherming van ons grondwater ten behoeve van het drinkwater en het industriewater voor menselijke consumptie (conserven, frisdrank, bier etc.). Daartoe werken we aan betere bescherming van het grondwater voor drinkwater via omgevingsvisie en omgevingsverordening.

We dragen bij aan een toekomstbestendige drinkwatervoorziening door voldoende bronnen beschikbaar te stellen voor de drinkwaterbereiding.

We zetten in op goede hydrologische omstandigheden voor onze grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden die kwetsbaar zijn voor verdroging. Daartoe voeren we onderzoeken uit naar te nemen maatregelen en ondersteunen we maatregelen om verdroging tegen te gaan. De KRW vraagt van ons om in 2027 hydrologische maatregelen (kwantitatief en kwalitatief) te hebben genomen om de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden in goede hydrologische toestand te brengen.

We willen zorgen voor voldoende water voor de functies in Limburg die water nodig hebben (landbouw, natuur, industrie, drinkwater, beken, scheepvaart etc.). Onze ambitie is om het waterverbruik in 2050 met 20% te verminderen en het grondwaterpeil te verhogen met 10-50 cm. We hebben met betrokken partijen uit de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL) in 2026 een convenant Voldoende zoetwater afgesloten, waarin partijen afspreken om meer water vast te houden en minder water te gebruiken. Het doel is de maatregelen uit het convenant 'Voldoende zoetwater' in een uitvoeringsprogramma op te nemen en de uitvoering in 2027 te starten.

De Provincie Limburg wil een goede en actuele bescherming van onze inwoners tegen wateroverlast en overstroming. Daartoe wordt met het Waterschap Limburg, het Rijk en de Limburgse gemeenten samengewerkt aan een betere waterveiligheid voor de Limburgers via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL). WRL staat onder product 1.3.4. van dit begrotingsprogramma.

Met onze partners in de Euregio worden afspraken gemaakt over inrichting en beheer van het watersysteem. In 2027 zijn in samenspraak met betrokken overheden in binnen- en buitenland normen voor wateroverlast in het regionale watersysteem geactualiseerd.

Tijd

In 2027 geven we invulling aan de doelstellingen uit het Provinciaal Waterprogramma op het gebied van waterkwantiteit en waterkwaliteit, zoals in ons coalitieprogramma is opgenomen.

Het huidige Provinciaal Waterprogramma (PWP) heeft een looptijd van 2022 tot 2027. Het waterprogramma is een verplicht programma onder de omgevingswet. In 2027 werken we aan een nieuw Provinciaal Waterprogramma voor de periode 2028-2033, in afstemming met onze waterpartners. We nemen daarin het nieuwe Europese en rijksbeleid mee, zoals de Natuurherstelverordening, de stikstofaanpak en het Nationaal Waterprogramma. In het vierde kwartaal van 2027 wordt dit programma door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Waterkwaliteit

In 2027 geven we verder uitvoering aan het aanvalsplan waterkwaliteit. De ingehuurde projectleiders zullen in 2027 vijf gemeenten ondersteunen bij de aanpak van riooloverstorten. Samen met onze binnenlandse en buitenlandse partners wordt gewerkt aan het in beeld brengen van de onttrekkingen en de gevolgen voor de Roerdalslenk met het doel hier in 2027 afspraken over te maken. Het overleg met onze buurlanden wordt in 2027 voortgezet, met als doel om de grensoverschrijdende verontreinigingen te verminderen. Samen met de LLTB en de WML geven we in 2027 invulling aan het Project Waterwinst, waarmee agrariërs werken aan het voldoen aan de grond- en drinkwaternorm voor nitraat en aan het verminderen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De aanpak richt zich op grondwaterbeschermingsgebieden en op het gebied van de Propositie Heuvelland.

Voor KRW-doelen die niet tijdig haalbaar zijn, zullen Gedeputeerde Staten einde 2027 in het Provinciaal waterprogramma 2028-2033 besluiten nemen over de toepassing van de uitzonderingsbepalingen van de KRW (waaronder doelverlaging of -vertraging), die deel gaan uitmaken van de landelijke Stroomgebiedbeheerplannen. Maatregelen die niet tijdig zijn uitgevoerd gelden als opgave voor de periode 2028-2033.

Naar aanleiding van de kamerbrief "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor land bouw, natuur en stikstof" zullen we samen met het Rijk, het waterschap, de gemeenten en de omgeving invulling geven aan de aanpak voor de kwetsbare watergebieden in Limburg (beekdalen en Grondwaterbeschermingsgebieden) en aan de zonering van de wateropgaven in de overgangsgebieden rond de kwetsbare Natura2000-gebieden.

We voeren in 2027 in en rond ca. 10 Natura2000-gebieden hydrologische onderzoeken uit om maatregelen te bepalen die kunnen leiden tot een duurzame staat van instandhouding van deze gebieden. Daarnaast onderzoeken wij, samen met het waterschap en de terreineigenaren meerjarig de afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en de uitspoeling van nutriënten bij een aantal natuurgebieden en beken. Hiermee geven we invulling aan motie 3212 'Efficiënte maatregelen natuurherstel'. Tevens onderzoeken we het voorkomen van een breed palet aan stoffen in ons grondwater via het uitvoeren van een brede screening van onze grondwatermonitoringspunten.

Waterkwantiteit

Onze inzet is om met onze partners de waterbeschikbaarheid in Limburg te vergroten. Hierdoor kan Limburg beter omgaan met droogte. Samen met onze partners van de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKaL) hebben we in 2026 een convenant ondertekend om meer water vast te houden en om minder water te gebruiken. In 2027 starten we het uitvoeren van maatregelen uit het uitvoeringsprogramma 'Voldoende Zoetwater', dat bij dit convenant behoort. In het vierde kwartaal van 2026 hebben Gedeputeerde Staten een voorstel aangeboden aan PS tot verhoging van de Grondwaterheffingsverordening voor 2027. De voorgestelde verhoging zal worden ingezet voor dit uitvoeringsprogramma 'Voldoende zoetwater'.

Samen met partners uit de regio geven we uitvoering aan de subsidieregeling Deltaprogramma Hoge Zandgronden (DHZ). Met behulp van deze regeling nemen partijen maatregelen om verdroging te voorkomen en de waterbeschikbaarheid te vergroten. De huidige subsidieregeling DHZ fase 2 loopt door tot eind 2027. We werken in 2027 aan de voorbereiding van de DHZ subsidieregeling fase 3. We verwachten hiervoor in het eerste kwartaal 2027 een bestuursovereenkomst met het Rijk en de regionale partners te kunnen sluiten op Zuid Nederlands niveau.

Wij werken samen met het waterschap en het Rijk aan de uitvoering van de aanbevelingen van de Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater. Daarbij werken wij met name aan een risicogerichte benadering van de normering voor wateroverlast. Het proces en zo mogelijk de eerste resultaten zullen een plek krijgen in het nieuwe provinciale waterprogramma.

Het Waterschap Limburg werkt via het programma 'Water in Balans' aan het oplossen van wateroverlastknelpunten die volgen uit de periodieke watersysteemanalyses van het waterschap.

Via het samenwerkingsverband Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) werken we aan een waterveilig Limburg (zie 1.3.4.).

Drinkwater

We geven in 2027 invulling aan het programma Limburgs drinkwater waarmee we de drinkwatervoorziening in Limburg ook op de langere termijn (na 2030 met zicht op 2050) borgen, rekening houdend met een toenemende vraag.

We werken in 2027 aan de afronding van het proces om te komen tot nieuwe geactualiseerde en uitgebreide grondwaterbeschermingsgebieden in Noord- en Midden Limburg en gaan deze opnemen in een herziening van de omgevingsverordening. We maken een start met de aanpassing van de grondwaterbeschermingsgebieden in Zuid Limburg.

We werken in 2027 aan de nadere keuze voor een nieuw drinkwaterwinningsgebied in Zuid Limburg binnen de in de POVI en Omgevingsverordening aangegeven zoekgebieden. Deze keuze wordt in een herziening van de Omgevingsverordening opgenomen.

Klimaatadaptatie

Voor klimaatadaptatie geven we in 2027 verder invulling aan de strategie en communicatie van Waterklaar onder het Bestuurlijk Regionaal Overleg Limburg (BROL). Daarbij wordt ook het aspect waterkwaliteit meegenomen. Waterklaar is een project om inwoners van Limburg bekend te maken met het belang van alles rondom water in hun leefomgeving. Naast inwoners worden activiteiten vanuit Waterklaar in 2027 uitgebreid naar scholengemeenschappen en bedrijven.

Geld

Het budget voor product 1.3.1. Waterbeheer en waterbeheer regionaal systeem bedraagt € 16,64 mln. Dit bestaat uit € 15,01 mln. aan reguliere middelen en € 1,63 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden vooral ingezet voor de subsidieregeling DHZ, het aanvalsplan waterkwaliteit, oppervlaktewater, waterwinst, nitraatresidumetingen, grondwaterbeheer, monitoring en meetnetten en het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027.

1.3.2. Waterveiligheid Maas

Omschrijving

Het beleid van de Provincie Limburg voor waterveiligheid langs de Maas is neergelegd in de Provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking hiervan in het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027. De Provincie acteert hierin als middenbestuur en gebiedsregisseur. Veel van de verantwoordelijkheden inzake het waterveiligheidsbeleid liggen niet bij de Provincie, maar bij het Waterschap en het Rijk.

In 2027 wordt verder gewerkt aan de hoogwaterprojecten waar de Provincie Limburg mede in participeert, waaronder verschillende dijkverbeteringsprojecten met een brede gebiedsontwikkeling (zoals o.a. Lob van Gennep, Arcen en Well) en de MIRT-verkenningen Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal.

De projecten worden hoofdzakelijk getrokken door het Waterschap Limburg. Een gedeelte bevindt zich in 2027 in de realisatiefase of gaan hier naar over (Groene Rivier Well, Arcen, Verlaging Dam Lateraalkanaal, Willem Alexanderhaven Roermond, Thorn-Wessem, Lob van Gennep (o.v.v. voorfinanciering) en Baarlo-Hout-Blerick). Project Vierwaarden bevindt zich naar verwachting in 2027 in de planuitwerkingsfase en Zuidelijk Maasdal werkt verder in de verkenningsfase.

De eindoplevering van het grootschalige rivierverruimings- en natuurontwikkelingsproject Grensmaas staat definitief gepland voor 31 december 2027. De hoogwaterbescherming is al lang conform de doelstelling gerealiseerd (2017), waardoor de focus nu ligt op de afronding van de grindwinning, afbouw van de installaties en natuurinrichting zoals afgesproken.

De Provincie Limburg blijft participeren in het Programmabureau Delta Maas en is een werkbudget beschikbaar voor de regionale afstemming in de Maasvallei. Ook dragen we bij aan het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen Integraal Riviermanagement (IRM)) via het Deltaprogramma Maas.

Kwaliteit

Als partner in hoogwaterveiligheidsprojecten werken we door aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden, waar vaak een complexe waterveiligheidsopgave integraal wordt opgepakt met gebiedsontwikkeling. De Provincie zet zoveel mogelijk in op rivierverruiming. In geval van dijkverbeteringen pleiten we voor maatwerk en innovatieve oplossingen, zodat de negatieve impact van keringen op de omgevingskwaliteit zo beperkt mogelijk wordt gehouden. Voor alle hoogwaterveiligheidsprojecten geldt dat de Provincie geen trekkende rol heeft.

In 2026 worden naar verwachting besluiten genomen over twee beleidskeuzes binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0), de beleidskeuze rivierbodemplugging en sedimenthuishouding en de beleidskeuze afvoercapaciteit en ruimtelijke maatregelen, zodat in 2027 gestart kan worden met het uitvoeringsprogramma rivierbodembeheer en bodemmaatregelen.

Tijd

De afgelopen jaren is in een aantal hoogwaterprojecten met een bredere gebiedsontwikkeling de nodige voortgang geboekt. Dit is gelukt ondanks de veelheid en complexiteit van de opgaven, alle belangen van verschillende partners die een rol spelen en de brede publieksparticipatie die hierbij wordt opgepakt. Deze voortgang is nodig om uiteindelijk te komen tot een hoogwaterveilige Maasvallei met een goede ruimtelijke kwaliteit. De complexiteit van de hoogwaterprojecten leidt ertoe dat niet altijd de voortgang kan worden geboekt die wenselijk is.

Het Maasproject Zuidelijk Maasdal bevindt zich momenteel in de verkenningfase en loopt conform planning. De projecten Lob van Gennep en Oeffelt hebben in 2025 en 2026 vertraging opgelopen, waardoor de uitvoering later van start gaat. Het project Verlaging Dam Lateraalkanaal gaat over naar realisatie in het vierde kwartaal van 2027. Project Arcen is eind 2025 in uitvoering gegaan en continueert de uitvoering in 2027. In 2027 koerst het project Baarlo-Hout-Blerick op een start van de eerste fase van de uitvoeringswerkzaamheden. De uitvoering van het project Ruimte voor de Maas bij Oeffelt gaat halverwege 2027 van start met voorbereidende werkzaamheden t.a.v. de uitvoering. De uitvoeringsfase van de dijkversterking van de primaire kering bij de Willem-Alexanderhaven is naar verwachting in het najaar van 2027 voltooid. Verder zal het project Grensmaas, sinds 2007 in uitvoering, afgerond worden. In 2027 staat de goedkeuring van het projectbesluit Lob van Gennep op de planning.

Geld

Het budget voor product 1.3.2. Waterveiligheid Maas bedraagt € 9,81 mln. Dit bestaat uit € 8,32 mln. aan reguliere middelen, € 1,18 mln. aan personeelskosten en € 0,31 mln. aan kapitaallasten. De reguliere middelen worden ingezet voor een bijdrage aan de uitvoering van de systeemmaatregel Baarlo, de cofinanciering van de dam van het Lateraalkanaal, extra middelen voor de LOB van Gennep en Oeffelt.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' zijn in deze begroting voor 2027 de volgende aanvullende lasten opgenomen:

- Via een apart Statenvoorstel worden Provinciale Staten in de vergadering van 25 september 2026 gevraagd extra middelen beschikbaar te stellen voor het project Lob van Gennep en Oeffelt. Het betreft een totaalbedrag van € 5,38 mln., bestaande uit € 3,90 mln. voor Lob van Gennep en € 1,48 mln voor Oeffelt.

1.3.3. Bodemvitalisering

Omschrijving

De ambitie is om de bodemvitaliteit in Limburg te verbeteren. Bodemvitalisering is een langdurig proces dat vraagt om een structurele en cyclische aanpak voor duurzaam resultaat. In samenwerking met gemeenten, het Waterschap Limburg en de HAS green academy in Venlo is een uitvoeringsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer' opgesteld. Dit plan is onderdeel van het beleidskader 'Perspectief voor het Landelijk Gebied'. Het doel is om in 2027 beter inzicht te hebben in de kwaliteit van de Limburgse bodem, en via pilotprojecten, het organisch stofgehalte in de bodem te verhogen en kennis over effectieve maatregelen te vergroten.

Het project, dat sinds het najaar 2024 in uitvoering is, richt zich op drie sporen.

Kwaliteit

- Spoor 1: De kwantiteit, kwaliteit en gebruikswaarde van de (vrijkomende) groene reststromen nabij de pilotlocaties zijn in beeld gebracht en worden geactualiseerd. Daarnaast is een nulmeting uitgevoerd van de actuele staat van de bodem op de pilotlocaties.
- Spoor 2: Op basis van de nulmeting wordt advies gegeven over de te nemen maatregelen op de pilotlocaties. Dit advies vormt de grondslag voor de interventie, waarbij groene reststromen worden toegepast. Na uitvoering van de maatregelen wordt het effect beoordeeld met een vervolgmeting. Op grond van deze resultaten volgt, indien nodig, een aangepast advies en worden eventuele vervolgstappen bepaald. Dit is een cyclisch proces.
- Spoor 3: De resultaten en opgedane kennis uit spoor 1 en 2 zijn geborgd. In 2027 worden deze op een toegankelijke manier gedeeld met stakeholders en belanghebbenden.

Tijd

Het verbeteren van bodemvitaliteit vraagt om een lange adem en overstijgt één bestuursperiode. De uitvoering van het plan verloopt cyclisch.

Geld

Het budget voor product 1.3.3. Bodemvitalisering bedraagt € 0,49 mln. Dit bestaat uit € 0,39 mln. aan reguliere middelen en € 0,10 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet om uitvoering te geven aan het 'aanvalsplan bodemvitaliteit'.

1.3.4. Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

Omschrijving

WRL heeft als primaire doelstelling:

'Limburg samen beter voorbereiden en beschermen tegen de gevolgen van extreme regen'

De Bestuurscommissie WRL overziet de totale waterveiligheidsopgave voor Limburg, sturend op samenhang, inzet van middelen, communicatie, en internationale samenwerking. Besluitvorming rond de inzet van programmamiddelen en de prioritering van opgaven valt binnen haar bevoegdheid.

WRL is een samenwerking van de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Limburgse gemeenten. WRL stelt ieder half jaar een eigen voortgangsrapportage op, die ter informatie aan alle WRL partners wordt verstrekt. Binnen de Provincie Limburg is afgesproken dat deze voortgangsrapportage een terugkerend bespreekpunt is in de commissie LEO.

Rol Provincie: *Host organisatie van het WRL programma*

Rol Bestuurscommissie WRL: *Heeft bevoegdheden van GS overgedragen gekregen zoals vastgelegd in het instellingsbesluit*

Kwaliteit

In 2027 wordt de verkenningsfase om te komen tot een voorkeursvariant voor maatregelen tegen wateroverlast (van bron tot monding) in de 4 werkgebieden (Maastricht-heuvelland, Parkstad-Westelijke Mijnstreek, Midden-Limburg, Noord-Limburg) voortgezet.

In 2027 wordt de subsidieregeling voor het toepassen van 'no-regret' maatregelen (kansenregeling) voortgezet om projecten die binnen twee jaar duidelijk resultaat laten zien bij het aanpakken van wateroverlast financieel te ondersteunen. Zo helpt de regeling goede ideeën sneller uit te voeren, zolang ze passen bij de locatie en geen nieuwe problemen elders veroorzaken.

<https://www.limburg.nl/actueel/nieuws/nieuwsberichten-onderwerpen/water/wrl-kansenregeling-subsidie-maatregelen/>.

Tijd

Het komen tot voorkeursvarianten voor maatregelen tegen wateroverlast van bron tot monding in de verschillende werkgebieden is voor het werkgebied Maastricht-Heuvelland voorzien voor eind 2027. De andere drie werkgebieden volgen eind 2028. De uitwerking en realisatie van de maatregelen volgt in de jaren daarna. Het programma WRL kent een looptijd tot en met eind 2037.

Geld

Het huidige budget voor het uitvoeringsprogramma Waterveiligheid en Ruimte Limburg bedraagt € 300 miljoen (SPUK E102) plus een bijdrage van € 20 mln. van de Provincie Limburg. De SPUK middelen worden gefaseerd door het Rijk uitbetaald, de Provincie Limburg fungeert hierbij als kassier / beheerder. De bestuurscommissie WRL is verantwoordelijk voor de besteding en verdeling van deze financiële middelen.

De SPUK middelen worden ingezet voor:

1. Pijler 1 Fysieke maatregelen (wateroverlast voorkomen): Het uitvoeren van verkenningen binnen de vier werkgebieden van WRL, samen met alle partners. Kansenregeling voor korte termijn maatregelen tegen wateroverlast.
2. Pijler 2 Water en bodem sturend (schade beperken): het beperken van schade door in de ruimtelijke ordening en in het type landgebruik beter rekening te houden met water.
3. Pijler 3 Waterbewustzijn en waterweerbaarheid (iedereen voorbereiden): WaterhoogteWijzer / early warning / risk factory noord en zuid / buurtgerichte aanpak en meer.

Voor de uitvoering van het Beleidskader 'Perspectief voor landelijk gebied', product 1.3.4 programma WRL heeft de bestuurscommissie WRL woensdag 24 juni 2026 de begroting 2027 goedgekeurd. De totale begrote kosten voor het WRL uitvoeringsprogramma in 2027 zijn € 19,85 mln.

In de begroting is vooralsnog € 1,53 mln. opgenomen, omdat de huidige SPUK Beekdalen zijrivieren Maas Limburg nog niet is omgezet in een langjarige SPUK met begrotingsgrondslag. Dit bestaat uit € 0,25 mln. aan reguliere middelen en € 1,28 mln. aan personeelskosten. Het verzoek tot omzetting van de specifieke uitkering met ingang van 1 januari 2027 is in behandeling bij het ministerie van I&W. Na omzetting zal de begroting hierop worden bijgesteld.

Wat mag het kosten?

Voor de uitvoering van de jaarplannen binnen dit programma bedragen de totale lasten € 117,11 mln.

Om het Beleidskader 'Perspectief voor het landelijk gebied' uit te voeren, heeft het college van GS ingestemd met de inzet van aanvullende middelen uit het begrotingsresultaat voor:

- Passieve Soorten, € 0,04 mln., structureel, conform het GS-besluit van 19 mei 2026;
- Jagers in het Groen, € 0,10 mln. voor de periode van 2 jaar (€ 0,05 mln. per jaar), conform het GS-besluit van 14 april 2026;
- Grenspark Maas-Swalm-Nette, € 0,37 mln. voor de periode 2027–2030 waarvan € 0,07 mln. is geraamd voor 2027 en het restant van € 0,30 mln. over de jaren verdeeld, conform het GS-besluit van 14 april 2026.

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 94,32 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2027
Lasten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	46.027
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	37.113
1.1.3 Landschap	5.491
Totaal 1.1 Natuur en landschap	88.631
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	16.644
1.3.2 Waterveiligheid Maas	9.811
1.3.3 Bodemvitalisering	495
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	1.533
Totaal 1.3 Water	28.484
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	117.114
Totaal Lasten	117.114

1. Perspectief voor het landelijk gebied

Exploitatie	Primitieve begroting 2027
Baten	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	8.420
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	1.859
1.1.3 Landschap	854
Totaal 1.1 Natuur en landschap	11.132
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	6.953
1.3.4 Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)	0
Totaal 1.3 Water	6.953
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	18.086
Totaal Baten	18.086
Saldo van baten en lasten	-99.029
Stortingen in reserves	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	0
Totaal 1.1 Natuur en landschap	0
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	0
Totaal Stortingen in reserves	0
Onttrekkingen aan reserves	
1 Perspectief voor het landelijk gebied	
1.1 Natuur en landschap	
1.1.1 Natuur, biodiversiteit en fauna	847
1.1.2 Limburgs programma Landelijk Gebied	1.489
1.1.3 Landschap	182
Totaal 1.1 Natuur en landschap	2.519
1.3 Water	
1.3.1 Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.798
1.3.2 Waterveiligheid Maas	0
1.3.3 Bodemvitalisering	390
Totaal 1.3 Water	2.188
Totaal 1 Perspectief voor het landelijk gebied	4.707
Totaal Onttrekkingen aan reserves	4.707
Saldo mutatie reserves	4.707
Resultaat	-94.322

Verbonden partijen inzake Perspectief voor het landelijk gebied

Door de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken (RBV) en de Ruimte voor Ruimte (RvR) via RVR C.V. en de verbonden partijen Provincie Limburg Commandiet B.V. en RVR Beheer B.V., is inmiddels een ruimtelijke kwaliteitsverbetering van het Limburgse landelijk gebied gerealiseerd. Naar verwachting zal de terugverdienopgave door genoemde verbonden partijen in 2027 zijn gerealiseerd, hun activiteiten zijn thans in afbouw.

De Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) beheert het leidingennetwerk en de drinkwatervoorziening in Limburg.